

Yritysten tilinpäätöskysely, täyttöohje

Sisällys

Yritysten tilinpäätöskysely, täyttöohje	1
Yleistä tilinpäätöskyselystä	1
Tilastotietojen merkitys päätöksenteossa	1
Yksittäistä yritystä koskevat tiedot ovat salaisia	1
Kysyttävät tiedot	1
Rakenne- ja tilinpäätöstilaston toimialat	1
Kyselyyn kuuluvat yritykset	2
Lomakkeen rahayksikkö	3
Tilikausi	3
Yrityksen yhteystiedot	3
Yrityksen yhteyshenkilö tässä kyselyssä	3
Lomakkeen täyttäjän tiedot (jos täyttäjä eri kuin yhteyshenkilö)	3
Tarvitsetko lisää aikaa vastaamiseen?	3
Lisätietoja	3
Liiketoiminnan tuottojen erittely	4
1 Liikevaihdon erittely	4
Liikevaihto	4
1.1 Liikevaihto teollisesta toiminnasta	5
1.1.1 Tuotteiden toimitukset (teolliset tavarat, puhdas vesi, materiaalien kierrätys)	5
1.1.2 Itse tuotetun sähkön toimitukset	5
1.1.3 Itse tuotetun lämmön toimitukset	5
1.1.4 Verkkotoiminta (sähkön siirto ja jakelu, maakaasun jakelu)	5
1.1.5 Toimitusten arvo teollisista korjaus-, asennus- ja huoltopalveluista	6
1.1.6 Palkkatyö ja muut teolliset palvelut (ml. viemäri- ja jätevesihuolto, jätteen keruu ja käsittely, maaperän ja vesistöjen kunnostus ja muut ympäristöhuoltopalvelut)	6
1.2 Liikevaihto rakennustoiminnasta	6
1.2.1 Talonrakentaminen	6
1.2.2 Maa- ja vesirakentaminen	7
1.2.3 Rakentamisen osakekauppa	7
1.3 Liikevaihto kaupasta ja palvelutoiminnasta	7
1.3.1 Tukku- ja vähittäiskauppa (kauppatavaroiden myynti ml. välityssähkö, -lämpö ja -kaasu; myös ulkomaisilta tytäryhtiöiltä hankitut, sellaisenaan edelleen myydyt tavarat ja palvelut sekä ulkomaisten sivuliikkeiden liikevaihto)	7
1.3.2 Liikevaihto arvopaperikaupasta	8
1.3.3 Agentuuritoiminta	8
1.3.4 Ravitsemistoiminta	8

1.3.5	Majoitustoiminta	8
1.3.6	Mainostuotot ilmoitusmyynnistä (painettu media, sähköinen media sekä ulko- ja liikennemainonta)	8
1.3.7	Liikevaihto muusta palvelutoiminnasta (esim. liikenne, liike-elämän palvelut) sekä liikevaihto maa-, metsä- ja kalataloudesta	8
2	Liiketoiminnan tuottojen lisäerittely	9
2.1	Vuokratuotot maa- ja vesialueista	9
2.2	Muut vuokratuotot	9
2.3	Rojaltit: tuotot patenteista ja lisensseistä	9
2.4	Käyttöomaisuuden luovutusvoitot	9
2.5	Fuusiovoitto	9
3	Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä (tiedustellaan vain osalta yrityksiä)	9
4	Kulujen erittely	9
4.1	Aineiden ja tarvikkeiden hankinta (pl. energia, pakkausaineet)	10
4.2	Kauppatavaroiden hankinta (ml. myytäväksi hankittu sähkö, lämpö ja kaasut; myös ulkomaisilta tytäryhtiöiltä hankitut, sellaisenaan edelleen myytävät tuotteet ja palvelut sekä ulkomaisten sivuliikkeiden hankinnat)	10
4.3	Arvopapereiden hankinta	11
4.4	Pakkausaineiden hankinta	11
4.5	Polttoaineiden hankinta	11
4.6	Sähkön hankinta omaan käyttöön (pl. välityssähkö)	11
4.7	Lämmön hankinta omaan käyttöön (pl. välityslämpö)	11
4.8	Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt	11
4.9	Alihankintatyöt (ei sisällä yrityksen oman henkilöstön henkilöstökuluja)	11
4.10	Työvoiman vuokraus	12
4.11	Tutkimus- ja kehittämiskulut	12
4.12	Kuljetus- ja varastointipalvelut	12
4.13	Mainos-, myynti- ja markkinointikulut	12
4.14	Atk-palvelut, suunnittelu- ja ohjelmointikulut	12
4.15	Kulut patenteista ja lisensseistä	13
4.16	Vuokrat maa- ja vesialueista	13
4.17	Leasing-vuokrat	13
4.17.1	josta rahoitusleasing-kulut	14
4.18	Muut vuokrat	14
4.19	Fuusiotappio	14
4.20	Käyttöomaisuuden luovutustappiot	14
4.21	Muut kuin edellä mainitut kulut	14
5	Taseen erittely	14
5.1	Tase	14
5.1.1	Vastaavaa/vastattavaa yhteensä	14

5.2	Vieras pääoma	14
5.2.1	Korollinen vieras pääoma.....	14
5.3	Tilinpäätössiirrot ja varaukset.....	15
5.3.1	Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	15
5.3.2	Pakolliset varaukset yhteensä.....	15
5.4	Tase Vastaavaa / Vastattavaa: Siirtosaamiset ja siirtovelat.....	15
5.4.1	Siirtyvien (kertyneiden maksamattomien) korkojen osuus siirtosaamisista.....	15
5.4.2	Siirtyvien (kertyneiden maksamattomien) korkojen osuus siirtoveloista	15
5.5	Muita lisätietoja	15
5.5.1	Tilikaudella aktivoidut markkinointimenot.....	15
5.5.2	Tilikaudella aktivoidut kehittämismenot.....	15
5.5.3	Hankitun aineellisen leasingtavaran arvo.....	15
5.5.4	Käytössä olleiden rakennusten hankinta.....	15
6	Käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset	16
	Lisäykset	16
	Vähennykset.....	16
6.1	Aineettomat hyödykkeet.....	16
6.1.1	josta 1.1 ATK -ohjelmistot	16
6.1.2	josta 1.2 Liikearvo (vain teollisuusyritykset)	17
6.2	Maa- ja vesialueet.....	17
6.3	Maa- ja vesirakennukset	17
6.4	Rakennukset ja rakennelmat.....	17
6.5	Koneet ja kalusto ja kuljetusvälineet	17
6.5.1	josta 5.1 Tietokoneet ja oheislaitteet, palvelimet, tietoverkkolaitteet.....	17
6.5.2	josta 5.2 Puhelimet ja oheislaitteet, tiedon siirtoon käytetyt laitteet	18
6.5.3	josta 5.3. Kuljetusvälineet	18
6.6	Muut aineelliset hyödykkeet.....	18
6.7	Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt rakennuksista ja rakennelmista sekä maa- ja vesirakennuksista.....	18
6.8	Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt koneista ja kalustosta sekä muista aineellisista hyödykkeistä.....	18
6.9	Osakkeet ja osuudet	18
7	Liitetiedostojen lähetys	19
8	Vahvistus ja lopetus.....	19

Yritysten tilinpäätöskysely, täyttöohje

Yleistä tilinpäätöskyselystä

Tilastotietojen merkitys päätöksenteossa

Taloudellisten analyysien ja päätelmien pohjana tulee olla mahdollisimman kattavat tietoaineistot. Tämä edellyttää, että yrityksistä on säännöllisesti saatavissa systemaattiseen tiedonkeruuseen perustuvaa käyttökelpoista, luotettavaa ja oikea-aikaista tilastotietoa. Tämän tietotarpeen turvaamisessa yritykset ovat edelleen avainasemassa, sillä tämäntyyppinen tiedonkeruu muista lähteistä ei täytä läheskään kaikkia taloustilastoille asetettuja vaatimuksia.

Tilastojen nopea valmistuminen riippuu ratkaisevasti tietojen nopeasta saamisesta. Tilastokeskus toivookin, että tilikauden toimintaa koskevat tiedot palautetaan mahdollisimman nopeasti, viimeistään kuitenkin eräpäivänä.

Yksittäistä yritystä koskevat tiedot ovat salaisia

Tilastokeskus kerää vuosittain perustietoja rakenne- ja tilinpäätöstilastoa varten. Perustietoja käytetään myös kansantalouden tilinpidon ja muiden taloustilastojen laadinnassa sekä tutkimustoiminnassa. Tietoja yksittäisestä yrityksestä tai liikelaitoksesta ei anneta ulkopuolisille.

Tilinpäätöstietojen saanti yrityksistä valtakunnallisia virallisia tilastoja varten on useimmissa maissa turvattu lakisääteisesti. Suomessa säädökset tilastojen laadinnasta on tilastolaissa vuodelta 2004 (280/2004).

Kysyttävät tiedot

Verohallinto kerää yritysten tuloslaskelma- ja tasetietoja elinkeinotoiminnan veroilmoituslomakkeella (tulo- ja varallisuuskäsitteiden laskelma). Tilastokeskus käyttää näitä tietoja perusaineistona rakenne- ja tilinpäätöstilastossa. Lisäksi Tilastokeskus kerää omalla tiedustelulla (TILKES) yrityksiltä ja liikelaitoksilta yrityksen toimintaa kuvaavia, tuloslaskelman ja taseen erittelytietoja ja investointitietoja.

Rakenne- ja tilinpäätöstilaston toimialat

Rakenne- ja tilinpäätöstilastossa on käytössä tilastollinen toimialaluokitus, TOL2008, joka perustuu EU:n toimialaluokitukseen NACE Rev.2 (Euroopan yhteisön asetus (EY)

N:o 1893/2006). TOL2008-luokituksen 1-4 -numerotasot ovat yhteneväiset NACE Rev.2:n kanssa, mutta 5 -numerotaso on kansallinen.

Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastosta julkaistaan tilinpäätöstietoja Toimialaluokituksen TOL 2008 päätoimialoilta:

- B Kaivostoiminta ja louhinta
- C Teollisuus
- D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta
- E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito
- F Rakentaminen
- G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus
- H Kuljetus ja varastointi
- I Majoitus- ja ravitsemistoiminta
- J Informaatio ja viestintä
- L Kiinteistöalan toiminta
- M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
- P Koulutus
- Q Terveys- ja sosiaalipalvelut
- R Taiteet, viihde ja virkistys
- S Muu palvelutoiminta

Kyselyyn kuuluvat yritykset

Kyselyssä on mukana kaikki yli 60 henkilöä työllistävät yritykset sekä yritykset, joiden liikevaihto ylittää 40 miljoonaa tai tase ylittää 300 miljoonaa euroa. Satunnaisotannalla on valittu kyselyyn 10–60 henkilön yrityksiä. Kyselyyn kuuluu myös joitain henkilöstömäärältään pienempiä yrityksiä ja kaikki kunnalliset liikelaitokset. Kaikkiaan kyselyssä on mukana noin 5 500 yritystä.

Yritysyksikkö

Osalta kyselyyn valituista yrityksistä kysytään oikeudellisen yksikön tietojen lisäksi myös yritysyksilön sisäisten erien osuutta liiketoiminnan tuotoista, kuluista sekä taseesta. Mikäli yritys kuuluu yritysyksikköön, tämä on ilmoitettu lomakkeen sivulla ”Perustiedot”.

Yritysyksikkö vastaa pienintä oikeudellisten yksiköiden ryhmää, joka muodostaa päätöksenteossaan itsenäisen tuotantoyksikön. Sillä on kaikki tarvittavat tuotannontekijät, se myy tuotteita markkinoille ja sitä johdetaan kokonaisuutena. Yritysyksiköllä pyritään kuvaamaan taloudellisia kokonaisuuksia.

Suurimmassa osassa tapauksia oikeudellinen yksikkö ja yritysyksikkö vastaavat täysin toisiaan. Konserneihin kuulumattomilla yrityksillä yritysüksikkö vastaa aina oikeudellista yksikköä. Joskus yritysüksikkö kuitenkin muodostuu useista oikeudellisista yksiköistä. Konserni voi esim. eriyttää tuotannon ja sekä tuotteiden myynnin ja kiinteistöt omiksi yhtiöikseen. Tilastokeskus muodostaa yritysüksikön samaan konserniin kuuluvista Suomessa sijaitsevista yhtiöistä. Konsernin oikeudellisista yksiköistä (y-tunnus) voidaan muodostaa yksi tai useampia yritysüksiköitä.

Lomakkeen rahayksikkö

Lomakkeen rahayksikkö on euro.

Tilikausi

Kysely koskee tilikautta, joka päättyi edellisen vuoden aikana (1.1.-31.12.). Jos yrityksellä on ollut useita tilikausia, kyselyyn ilmoitetaan vain viime vuoden **viimeiseksi päättyneen** tilikauden tiedot.

Yrityksen yhteystiedot

Jos yrityksen nimi- tai osoitetiedot ovat muuttuneet tai virheelliset, korjaa oikeat tiedot lomakkeen Perustiedot -välilehdelle.

Yrityksen yhteyshenkilö tässä kyselyssä

Tähän on esitätetty viime vuoden mukaiset yhteystiedot. Jos yhteystiedot ovat muuttuneet tai ne ovat tyhjä, ilmoita yrityksen uuden yhteyshenkilön tiedot.

Lomakkeen täyttäjän tiedot (jos täyttäjä eri kuin yhteyshenkilö)

Tähän on esitätetty viime vuoden mukaiset yhteystiedot. Jos yhteystiedot ovat muuttuneet tai ne ovat tyhjä, ilmoita uuden lomakkeen täyttäneen yhteyshenkilön tiedot.

Tarvitsetko lisää aikaa vastaamiseen?

Voit hakea tässä kohdassa lisää aikaa vastaamiseen. Ota tarvittaessa yhteyttä sähköpostitse: rakenne.kysely@stat.fi.

Lisätietoja

Jos yrityksen toiminnassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia tilikauden aikana (fuusio, toiminnan lopetus, konkurssi ja muut vastaavat muutokset), ilmoita muuttuneet tiedot tässä kohdassa. Ilmoita muutoksen ajankohta sekä järjestelyyn liittyvien yritysten tiedot.

Liiketoiminnan tuottojen erittely

Vastaa ennen tuottojen erittelyitä seuraaviin kysymyksiin (Kyllä/Ei):

- **Liikevaihtoon sisältyy osatuloutusta**

Yrityksen liikevaihtoon sisältyy valmistusasteen perusteella kirjattua tuloa.

- **Liikevaihto sisältää tuotteiden myyntiä, jotka yrityksen toimesta on valmistettu ulkomailla, tai yrityksellä on kaupallista liikevaihtoa ulkomailla**

Yritys valmistuttaa myymänsä tuotteet kokonaan tai osittain ulkomailla:

1. tuotteet tuodaan Suomeen ja myydään täällä
2. myynti tapahtuu suoraan ulkomailta ulkomaille

Tähän luokkaan ilmoitetaan myös yrityksen liikevaihto ulkomailta ulkomaille myynneistä. Nämä tavarat eivät kulje Suomen rajan yli.

- **Tilinpäätökseen sisältyy ulkomaisen sivuliikkeen tuotot ja kulut**

Yrityksellä on kiinteä toimipaikka ulkomailla, jonka tuotot ja kulut sisältyvät yrityksen tilinpäätökseen.

1 Liikevaihdon erittely

Liikevaihto

Kirjanpitolain (KPL 4:1) mukaan liikevaihtoon luetaan kirjanpitovelvollisen varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset, arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot.

Myynnin oikaisuerien lisäksi myynnistä vähennetään tulonsiirtoerät ja läpikulkuerät. Nämä ovat toiselle kirjanpitovelvolliselle kuuluvia eriä, jotka vain teknisesti kulkevat kirjanpitovelvollisen kirjanpidon kautta. Liikevaihdesta ei vähennetä maksettuja myyntirahteja, provisioita eikä luottotappioita.

Liikevaihtoon sisältyvät erät vaihtelevat toimialakohtaisesti. Liikevaihtoon luetaan kuitenkin aina vaihto-omaisuudesta saadut tuotot.

Liikevaihdon erittely toimialoittain on erittäin tärkeää monitoimialaisilla yrityksillä.

Jos yrityksen virallisessa tuloslaskelmassa liikevaihtoon sisältyy kauppaa, joka on vain laskutettu Suomessa, ilmoitetaan tällainen liikevaihto kohdassa 1.3.1 Tukku ja vähittäiskauppa. Vastaavasti kulujen erittelyssä kaupan hankinnat ilmoitetaan kauppatavaroiden hankintana.

Jos teollisen yrityksen liikevaihtoon sisältyy vaihdossa saatujen tavaroiden myyntiä tai muuta välitystoimintaa, ilmoitetaan vaihdossa saatujen tuotteiden liikevaihto kohdassa 1.3.1 Tukku ja vähittäiskauppa. Vaihdossa saatujen tavaroiden ostot ilmoitetaan kauppataavaroiden hankintana.

1.1 Liikevaihto teollisesta toiminnasta

1.1.1 Tuotteiden toimitukset (teolliset tavarat, puhdas vesi, materiaalien kierrätys)

Ilmoita tässä erässä:

- yrityksen Suomessa valmistamien ja valmistuttamien tavaroiden liikevaihto. Ilmoita yrityksen ulkomailla alihankintana valmistuttamien tavaroiden liikevaihto kohdassa 1.3.1 Tukku- ja vähittäiskauppa.
- liikevaihto materiaalien kierrätystoiminnasta (metalli- ja muun jätteen, romun ja muun tavaran muuntaminen uusioraaka-aineeksi, romujen purkaminen) sekä liikevaihto käyttöveden puhdistus- ja jakelutoiminnasta.

Jos yrityksellä on alihankintaa ulkomailla tai ulkomailla sijaitseva toimipaikka, jonka tuotanto ilmoitetaan yrityksen liikevaihdossa, ilmoita näistä tuleva liikevaihto kohdassa 1.3.1 Tukku ja vähittäiskauppa.

1.1.2 Itse tuotetun sähkön toimitukset

Yrityksen tuottaman sähkön myynti. Ilmoita ostetun sähkön myynti mukaan lukien saman konsernin toisen yrityksen tuottama sähkö (välitystoiminta) kohdassa 1.3.1 Tukku ja vähittäiskauppa.

1.1.3 Itse tuotetun lämmön toimitukset

Yrityksen tuottaman lämmön myynti. Ilmoita ostetun lämmön myynti mukaan lukien saman konsernin toisen yrityksen tuottama lämpö (välitystoiminta) kohdassa 1.3.1 Tukku ja vähittäiskauppa.

1.1.4 Verkkotoiminta (sähkön siirto ja jakelu, maakaasun jakelu)

Ilmoita tässä kohdassa liikevaihto sähkön siirto- ja jakelupalveluista ja kaasun jakelupalveluista. Saman konsernin toisen yrityksen tuottama verkkotoiminta ilmoitetaan kohdassa 1.3.1 Tukku ja vähittäiskauppa.

1.1.5 Toimitusten arvo teollisista korjaus-, asennus- ja huoltopalveluista

Ilmoita yrityksen ulkopuolisille suorittamien teollisten korjaus-, asennus- ja huoltotöiden liikevaihto (sisältää myös laskutukseen sisältyvät tarvikkeet).

1.1.6 Palkkatyö ja muut teolliset palvelut (ml. viemäri- ja jätevesihuolto, jätteen keruu ja käsittely, maaperän ja vesistöjen kunnostus ja muut ympäristöhuoltopalvelut)

Ilmoita tässä kohdassa liikevaihto toiselle talousyksikölle tehdystä palkkatyöstä.

Palkkatyö on tuotteiden valmistamista toiselle talousyksikölle. Käytettävät aineet ja tarvikkeet ovat pääosin valmistuttajan omistuksessa tai hallinnassa.

Tässä kohdassa ilmoitetaan myös liikevaihto muusta teollisesta palvelutoiminnasta: viemäri- ja jätevesihuolto, jätteen keruu ja käsittely, maaperän ja vesistöjen kunnostus ja muut ympäristöhuoltopalvelut ym.

1.2 Liikevaihto rakennustoiminnasta

Rakennustoimintaan kuuluu:

- yleinen rakentaminen
- erikoisalarakentaminen
- maa- ja vesirakentaminen
- rakennustoimintaan liittyvät asennus- ja viimeistelytyöt
- rakennuttaminen

Toiminta voi luonteeltaan olla uudisrakentamista, perusparannusta, korjausrakentamista sekä muutos-, laajennus tai kunnostustyötä. Tähän kuuluvat myös tehdasvalmisteisten rakennusten ja rakennelmien pystyttäminen rakennuspaikalla sekä tilapäisrakennelmien rakentaminen.

1.2.1 Talonrakentaminen

Ilmoita tässä kohdassa liikevaihto kaikentyyppisestä rakennusten uudis- ja korjausrakentamisesta sekä rakennuttamisesta. Ne ovat yleensä pääurakoitsijan suorittamia töitä.

Tähän kuuluu myös erikoistunutta rakennustoimintaa (esim. rakennuspaikan valmistelutyöt, LVIS-asennukset, maalaus ja lasitus sekä muu rakennusasennus, rakennusten ja rakennelmien viimeistely) harjoittavan yrityksen liikevaihdosta se osa, joka kohdentuu talonrakentamiseen.

Myös liikevaihto talonrakentamiseen kohdentuvasta rakennuskoneiden vuokrauksesta käyttäjineen tulee ilmoittaa tässä kohdassa. Talonrakentamisen suunnittelu kirjataan kohtaan 1.3.7 Liikevaihto muusta palvelutoiminnasta.

1.2.2 Maa- ja vesirakentaminen

Ilmoita tässä kohdassa liikevaihto maa- ja vesirakennustoiminnasta, kuten teiden, energialaitosten, siltojen, tunnelien, sähkölinjojen, lento- ja urheilukenttien rakentaminen.

Tähän kuuluu myös erikoistunutta rakennustoimintaa harjoittavan yrityksen liikevaihdosta se osa, joka kohdentuu maa- ja vesirakentamiseen.

Myös liikevaihto maa- ja vesirakentamiseen kohdentuvasta rakennuskoneiden vuokrauksesta käyttäjineen tulee ilmoittaa tässä kohdassa. Maa- ja vesirakentamisen suunnittelu kirjataan kohtaan 1.3.7 Liikevaihto muusta palvelutoiminnasta.

1.2.3 Rakentamisen osakekauppa

Ilmoita tässä kohdassa perustajaurakoitsijan liikevaihto asunto- ja kiinteistöosakkeiden myynnistä, mikäli sitä ei ole jo vähennetty varsinaisesta rakentamisen liikevaihdosta

1.3 Liikevaihto kaupasta ja palvelutoiminnasta

1.3.1 Tukku- ja vähittäiskauppa (kauppatavaroiden myynti ml. välityssähkö, -lämpö ja -kaasu; myös ulkomaisilta tytäryhtiöiltä hankitut, sellaisenaan edelleen myydyt tavarat ja palvelut sekä ulkomaisten sivuliikkeiden liikevaihto)

Kaupallisen toiminnan liikevaihtoon sisältyy tukku- ja vähittäiskaupan liikevaihdon lisäksi myös muiden toimialojen kauppatavaroiden myynnistä saadut tuotot:

- kauppatavarat, jotka on ostettu myytäväksi edelleen sellaisenaan ilman jatkojalostusta
- satunnaisen omien raaka-aineiden jälleenmyynnin sellaisenaan ilman jatkokäsittelyä
- palvelun välittäjinä tai laskuttajina toimivien palveluyritysten tekemät palvelumyynnit
- ostetun sähkön, lämmön ja kaasun jälleenmyynti (välitystoiminta)
- yrityksen ulkomailla alihankintana valmistuttamien tavaroiden liikevaihto.

Jos yrityksellä on ulkomailla sijaitseva toimipaikka, jonka tuotanto ilmoitetaan yrityksen liikevaihdossa, niin tämän toimipaikan liikevaihto ilmoitetaan tässä erässä.

Ilmoita tässä kohdassa myös autojen myynti sekä varaosien tukku- ja vähittäiskauppa. Ilmoita korjaamotoiminta, mukaan lukien korjaamotoiminnan yhteydessä myydyt ja asennetut osat, kohdassa 1.3.7 Liikevaihto muusta palvelutoiminnasta.

Tähän sisältyy myös yrityksen ulkomaisilta tytäryhtiöiltä hankittujen sellaisenaan edelleen myytävien tavaroiden ja palvelujen myynnin arvo.

1.3.2 Liikevaihto arvopaperikaupasta

Yrityksen vaihto-omaisuusarvopapereiden myynnistä kertynyt liikevaihto.

1.3.3 Agentuuritoiminta

Agentuuritoiminnan liikevaihto koostuu komissioista, joita agentuuri saa välitystoiminnasta ostajien ja myyjien kesken.

1.3.4 Ravitsemistoiminta

Aterioiden, muiden ruoka-annosten ja juomien myynnin sekä ateriapalvelun liikevaihto.

1.3.5 Majoitustoiminta

Asiakkaiden majoittamisesta saatu liikevaihto.

1.3.6 Mainostuotot ilmoitusmyynnistä (painettu media, sähköinen media sekä ulko- ja liikennemainonta)

Mainostilan myynnistä saatu liikevaihto. Tähän sisältyy painettu media (sanoma- ja aikakauslehdet sekä painetut hakemistot), sähköinen mainonta (televisio-, radio-, elokuva- ja verkkomainonta) sekä ulko- ja liikennemainonta.

1.3.7 Liikevaihto muusta palvelutoiminnasta (esim. liikenne, liike-elämän palvelut) sekä liikevaihto maa-, metsä- ja kalataloudesta

Ilmoita tässä kohdassa yrityksen muu liikevaihto, jota ei ole eritelty edellä olevissa kohdissa, esimerkiksi korjaamotoiminta, korjaamotoiminnan yhteydessä myydyt ja asennetut varaosat. Ilmoita tässä myös rakentamisen suunnittelutyöstä syntynyt liikevaihto. Varaosien vähittäiskauppa ilmoitetaan kohdassa 1.3.1. Tukku- ja vähittäiskauppa.

2 Liiketoiminnan tuottojen lisäerittely

Ilmoita alla olevat erät kokonaisuudessaan huolimatta siitä, sisältyvätkö ne tuloslaskelmassa liikevaihtoon tai liiketoiminnan muihin tuottoihin tai osaksi molempiin eriin. Tässä kohdassa ei kysytä kaikkia liiketoiminnan muita tuottoja.

2.1 Vuokratuotot maa- ja vesialueista

Maa- ja vesialueita ovat mm. maa- ja metsäalueet, rakennetut ja rakentamattomat tontit, koskitilat, vesijätöt ja vesialueet. Maa- ja vesialueisiin eivät sisälly sorakuopat, malmi- ja mineraaliesiintymät, kivilouhokset, turvesuot ja vastaavat alueet. Näistä saadut vuokratuotot ilmoitetaan kohdassa 2.2 Muut vuokratuotot.

2.2 Muut vuokratuotot

Asuinrakennusten ja huoneistojen sekä liike-, tehdas-, konttori-, varasto- ja vastaavien rakennusten vuokrauksesta saadut tuotot. Myös koneiden ja laitteiden vuokrauksesta saadut tuotot.

2.3 Rojaltit: tuotot patenteista ja lisensseistä

Rojaltit; ulkopuolisilta saadut tuotot yhtiön omistamista patenteista ja lisensseistä.

2.4 Käyttöomaisuuden luovutusvoitot

Pysyviin vastaaviin kuuluvan käyttöomaisuuden hyödykkeiden myynnistä saadut luovutusvoitot.

2.5 Fuusiovoitto

Ilmoita tässä kohdassa fuusiojärjestelyistä aiheutuneet voitot.

3 Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä (tiedustellaan vain osalta yrityksiä)

Tilinpäätöksen mukaisesti (koskee vain liiketoimintayksikkökohtaista kyselyä.)

4 Kulujen erittely

Tässä kohdassa eritellään tuloslaskelman kohdat:

- ostot tilikauden aikana
- ulkopuoliset palvelut
- liiketoiminnan muut kulut

- hankinnat yrityksen ulkopuolelta, myös hankinnat konsernin muilta juridisilta yrityksiltä ilman varastojen muutoksia ja yrityksen oman henkilöstön henkilöstökuluja

Älä ilmoita henkilöstökuluja tai poistoja.

Tavaroiden ja palvelujen ostot arvioidaan hankintahintaan, josta on vähennetty arvonlisävero ja muut välittömästi liikevaihtoon liittyvät, vähennyskelpoiset verot. Ilmoita hankinnat ilman varastojen muutoksia.

4.1 Aineiden ja tarvikkeiden hankinta (pl. energia, pakkausaineet)

Ilmoita aineisiin ja tarvikkeisiin materiaalit, joita käytetään välittömästi tuotettavien tavaroiden valmistukseen:

- raaka-aineet
- puolivalmisteet
- lisäaineet
- osat
- pienet ei-aktivoitavat työkalut ja välineet.

Ilmoita aineisiin ja tarvikkeisiin myös aputarvikkeet (kuten voiteluaineet, vesi), mutta älä konttori- tai muita vastaavia tarvikkeita.

4.2 Kauppatavaroiden hankinta (ml. myytäväksi hankittu sähkö, lämpö ja kaasu; myös ulkomaisilta tytäryhtiöiltä hankitut, sellaisenaan edelleen myytävät tuotteet ja palvelut sekä ulkomaisten sivuliikkeiden hankinnat)

Ilmoita tässä kohdassa tavarat, jotka yritys on ostanut myytäväksi edelleen kolmannelle osapuolelle ilman jatkojalostusta. Ilmoita myös sellaisenaan, ilman jatkojalostusta myytyjen raaka-aineiden hankinnat.

Tähän erään kuuluvat myös palvelun välittäjinä tai laskuttajina toimivien palveluyritysten tekemät palveluostot.

Ilmoita tässä kohdassa myös yrityksen ulkomailla sijaitsevan toimipaikan ostot, jotka sisältyvät yrityksen ostoihin sekä yrityksen ulkomailla sijaitsevilta tytäryrityksiltä hankittujen, sellaisenaan edelleen myytävien tavaroiden ja palvelujen ostot.

Arvopapereiden hankinta ilmoitetaan seuraavassa kohdassa 5.3 Arvopapereiden hankinta.

4.3 Arvopapereiden hankinta

Yrityksen vaihto-omaisuuteen kuuluvien arvopaperien hankinta tilikaudella.

4.4 Pakkausaineiden hankinta

Yrityksen valmistamien tai välittämien tavaroiden pakkaamisessa käytettävät aineet ja tarvikkeet.

4.5 Polttoaineiden hankinta

Polttoaineiksi luetaan yrityksen tuotannollisen toiminnan tai sen ajoneuvojen energialähteiksi hankitut aineet.

4.6 Sähkön hankinta omaan käyttöön (pl. välityssähkö)

Sähköenergian hankinta käsittää tuotantoprosessissa käytetyn sähkön lisäksi esimerkiksi yrityksen tilojen valaistukseen, tuuletukseen ja lämmitykseen käytetyn sähkön. Myytäväksi hankittu sähkö ilmoitetaan kohdassa 5.2 Kauppatavaroiden hankinta.

4.7 Lämmön hankinta omaan käyttöön (pl. välityslämpö)

Lämpöenergian hankintaan luetaan yrityksen tuotantoprosessissa käytetyn lämmön lisäksi myös tilojen lämmitykseen käytetty lämpöenergia. Myytäväksi hankittu lämpö ilmoitetaan kohdassa 5.2. Kauppatavaroiden hankinta.

4.8 Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt

Ilmoita tässä kohdassa ulkopuolisilla teetettyjen oman tuotantokoneiston ja laitteiden sekä rakennusten korjaus-, kunnossapito- ja asennustöiden arvo mukaan luettuna laskutettujen materiaalien arvo. Älä ilmoita yrityksen oman henkilöstön henkilöstökuluja.

4.9 Alihankintatyöt (ei sisällä yrityksen oman henkilöstön henkilöstökuluja)

Ilmoita tässä kohdassa alihankkijalle maksettu korvaus tehdystä työstä, joka kohdentuu tuotteiden valmistukseen tai myytäviin palveluihin. Toimeksiantajan katsotaan osallistuvan tuotteen tuottamiseen, kun se toimittaa alihankkijayritykselle vähintään osittaiset tekniset ohjeet. Toimeksiantaja myy edelleen alihankinnan kohteena olleen tuotteen joko sellaisenaan tai tuotteen osana ja ottaa kaupan jälkeisen vastuun tuotteesta.

4.10 Työvoiman vuokraus

Ilmoita yrityksen suorittamat maksut työvoiman käytöstä työvoimaa vuokraavalle yritykselle. Vuokratyössä vuokratyöntekijä on työntekijän työnantaja. Työ tehdään käyttäjäyrityksessä.

4.11 Tutkimus- ja kehittämiskulut

Tutkimusmenoilla tarkoitetaan ulkopuolisilta yrityksiltä hankittuja tutkimus- ja kehittämispalveluja. Tutkimus- ja kehittämispalvelut ovat uuden tieteellisen tai teknisen tiedon tuottamiseksi tarpeellisesta suunnitelmallisesta tutkimustoiminnasta aiheutuneita menoja.

4.12 Kuljetus- ja varastointipalvelut

Ilmoita yrityksen ulkopuolelta ostetut kuljetus- ja varastointipalvelut sekä terminaali- ja lastinkäsittelypalvelut. Varastointipalveluilla tarkoitetaan tässä itsenäisinä palveluina tarjottuja varastointipalveluja.

Tähän sisältyvät esimerkiksi välivarastointipalvelut kylmävarastoissa ja tullivarastoissa sekä konttien säilytys. Jonkin tietyn alueen tai rakennuksen tai sen osan vuokraus varastoksi ei sisälly tähän.

4.13 Mainos-, myynti- ja markkinointikulut

Ilmoita yrityksen ulkopuolelta hankitut mainos-, myynti- ja markkinointikulut.

Esimerkiksi:

- tuotteiden markkinoinnin ja myynnin aiheuttamat kulut
- mainonnan sekä myyntinäyttelyiden kulut
- mainostoimistojen palvelut
- markkinoinnin, viestinnän ja suhdetoiminnan konsultointiin, markkinatutkimuksiin ja mielipideselvityksiin liittyvät kulut
- ulko- ja liikennemainosten pystyttämiseen ja hoitoon liittyvät kulut
- näyteikkunoiden somistukseen ja näyttelytilojen suunnitteluun liittyvät kulut
- urheilumainontaan, puhelinmainontaan, ilmainontaan jne. liittyvät kulut
- messujen yms. tuote-esittelytilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvat kulut.

4.14 Atk-palvelut, suunnittelu- ja ohjelmointikulut

Yrityksen ulkopuolelta hankitut, asiakkaan laskuun tapahtuvat atk-palvelut.

Ilmoita:

- automaattiseen tietojenkäsittelyyn liittyvä laitteisto- ja ohjelmistokonsultointi
- ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus
- tietokone- ja käsittelypalvelutoiminta, tietokantaisännöinti
- konttori- ja tietokoneiden korjaus ja huolto
- muu tietojenkäsittelypalvelu, esimerkiksi systeemyöpalvelu
- atk-ohjelmistojen ylläpitopalvelu
- atk-ohjelmistokonsultointi.

Älä ilmoita:

- atk-laitteiden vuokraus ja käyttöleasing
- oppilaitosten ja muiden koulutusta antavien yksiköiden atk-opetus
- atk-pohjaiset tekstinkäsittelypalvelut yrityksen laskuun
- atk-henkilöiden vuokraus.

4.15 Kulut patenteista ja lisensseistä

Patenttien ja lisenssien käyttöoikeuksista maksetut korvaukset.

4.16 Vuokrat maa- ja vesialueista

Maa- ja vesialueita ovat muun muassa maa- ja metsäalueet, rakennetut ja rakentamattomat tontit, koskitilat, vesijätöt ja vesialueet. Maa- ja vesialueisiin eivät sisälly sorakuopat, malmi- ja mineraaliesiintymät, kivilouhokset, turvesuot ja muut vastaavat alueet. Ilmoita näistä maksetut vuokrat kohdassa 5.18 Muut vuokrat.

4.17 Leasing-vuokrat

Ilmoita tässä kohdassa yrityksen kaikki leasing-sopimuksilla vuokraamien käyttöomaisuushyödykkeiden vuokratulot, jotka on kirjattu tuloslaskelmalle. Yritys voi hankkia käyttöomaisuutta joko käyttöleasing-sopimuksella tai rahoitusleasing-sopimuksella:

- Käyttöleasing-sopimuksessa laitteen vuokraava yritys tekee sopimuksen suoraan laitetta käyttävän yrityksen kanssa.
- Rahoitusleasing-sopimuksessa laitteen tarvitsija sopii, että rahoitusyhtiö ostaa laitteen ja vuokraa sen laitetta tarvitsevalle. Rahoitusleasing-kulujen osalta tähän kirjataan tuloslaskelmalle kirjatut rahoitusleasing-kulut. Tähän ei siis kirjata taseeseen aktivoituja rahoitusleasing-kuluja.

4.17.1 josta rahoitusleasing-kulut

Rahoitusleasing-sopimuksessa laitteen tarvitsija sopii, että rahoitusyhtiö ostaa laitteen ja vuokraa sen laitetta tarvitsevalle. Rahoitusleasing-kulujen osalta tähän kirjataan tuloslaskelmalle kirjatut rahoitusleasing-kulut. Tähän ei siis kirjata taseeseen aktivoituja rahoitusleasing-kuluja.

4.18 Muut vuokrat

Asuinrakennusten ja huoneistojen sekä liike-, tehdas-, konttori-, varasto- ja vastaavien rakennusten sekä koneiden ja laitteiden vuokratulot.

4.19 Fuusiotappio

Ilmoita tässä kohdassa fuusiojärjestelyistä aiheutuneet tappiot.

4.20 Käyttöomaisuuden luovutustappiot

Pysyviin vastaaviin kuuluvan käyttöomaisuushyödykkeiden myynnistä aiheutuneet luovutustappiot.

4.21 Muut kuin edellä mainitut kulut

Ilmoita tässä kohdassa edellä erittelemättömät, tuloslaskelman kohtaan Muut liiketoiminnan kulut sisältyvät kulut, esimerkiksi:

- maksetut provisiot
- luottotappiot
- posti- ja jakelukulut
- pankki-, lakiasian-, tilitoimisto-, vakuutus-, järjestö- ja vastaavat palvelut
- edustaminen
- matkustaminen.

5 Taseen erittely

5.1 Tase

5.1.1 Vastaavaa/vastattavaa yhteensä

5.2 Vieras pääoma

5.2.1 Korollinen vieras pääoma

Ilmoita tässä kohdassa korollisten velkojen määrä taseen pitkä- ja lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta sekä pääomalainat.

5.3 Tilinpäätössiirrot ja varaukset

5.3.1 Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä

Erä sisältää Taseen vastattavaa -puolen poistoeron ja vapaaehtoiset varaukset yhteensä.

5.3.2 Pakolliset varaukset yhteensä

Erä sisältää Taseen vastattavaa -puolen eläkevaraukset, verovaraukset sekä muut pakolliset varaukset yhteensä.

5.4 Tase Vastaavaa / Vastattavaa: Siirtosaamiset ja siirtovelat

5.4.1 Siirtyvien (kertyneiden maksamattomien) korkojen osuus siirtosaamisista

Vaihtuvien vastaavien siirtosaamisiin sisältyvien vielä saamatta olevien korkojen määrä.

5.4.2 Siirtyvien (kertyneiden maksamattomien) korkojen osuus siirtoveloista

Vieraan pääoman siirtovelkoihin sisältyvien maksamattomien korkojen määrä.

5.5 Muita lisätietoja

5.5.1 Tilikaudella aktivoidut markkinointimenot

Tilikaudella taseeseen aktivoidut markkinointimenot.

5.5.2 Tilikaudella aktivoidut kehittämismenot

Tilikaudella taseeseen aktivoidut kehittämismenot.

5.5.3 Hankitun aineellisen leasingtavarán arvo

Ilmoita tässä kohdassa vain rahoitusleasing-sopimuksella käyttöön hankitun käyttöomaisuuden arvo tai laskennallinen arvo. Arvo ilmoitetaan tilikaudella, jolloin rahoitusleasing-sopimus alkaa. Arvoon ei sisällytetä rahoitusleasing-sopimuksella hankitusta käyttöomaisuudesta maksettua vuotuista vuokraa.

5.5.4 Käytössä olleiden rakennusten hankinta

Tähän ryhmään luetaan toisilta yrityksiltä ostettuja jo tuotanto- tai muussa käytössä olleita rakennuksia, ei uudisrakennuksia. Kuitenkaan rakennuksia, jotka ovat tulleet yrityksen omistukseen fuusioiden tai muiden vastaavien omistusjärjestelyjen kautta, ei lueta tähän ryhmään.

6 Käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset

Älä ilmoita fuusioista aiheutuvia lisäyksiä käyttöomaisuuden lisäykseen. Lisäykseen ja vähennyksiin merkitään tilikauden aikana tapahtuneet muutokset. Myyntivoitot ja – tappiot sisältyvät vähennyksiin.

Lisäykset

Liiketoimista johtuneet käyttöomaisuuden lisäykset tilikauden aikana hankintahintaisina (pois lukien fuusiolisäykset). Rakennuksista ja rakennelmista, koneista ja kalustosta sekä ennakkomaksuista ilmoitetaan Suomeen kohdistuvat lisäykset.

Vähennykset

Liiketoimista johtuneet käyttöomaisuuden myynnit tilikauden aikana sen arvon mukaisena, jolla liiketoimet on todella suoritettu, esimerkiksi luovutushintojen, vakuutuskorvausten tai muiden vastikkeiden yhteismäärä. Vähennyksiin ei merkitä poistoja eikä arvonalentumisia. Vähennyksiin vain myynnit ja luovutukset.

6.1 Aineettomat hyödykkeet

Aineettomia hyödykkeitä ovat kehittämismenot, liikearvo, aineettomat oikeudet, muut pitkävaikutteiset menot sekä aineettomiin hyödykkeisiin kohdistuvat ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Aineettomista oikeuksista ilmoitetaan erikseen siihen sisältyvät ATK-ohjelmistot (kohta 1.1).

6.1.1 josta 1.1 ATK -ohjelmistot

ATK-ohjelmistoihin luetaan valmiina ostetut ja tilaustyönä teetetyt ATK-ohjelmistot. Ohjelmistoja, jotka sisältyvät koneiden ja laitteiden hankintahintaan (mukaan lukien kertaluonteiset lisenssimaksut) ei lueta tähän kohtaan vaan kohtaan 5.1 Tietokoneet, palvelimet, tietoverkkolaitteet ja tietokoneiden oheislaitteet. Ohjelmistojen hankintaan liittyviä vuosittaisia lisenssimaksuja ei lueta investoinneiksi vaan kuluerään 5.15 Kulut patenteista ja lisensseistä.

6.1.2 josta 1.2 Liikearvo (vain teollisuusyritykset)

Liikearvo syntyy fuusion tai yrityskaupan yhteydessä. Yrityskaupassa liikearvo syntyy, kun kauppahinta ylittää substanssiarvon. Yrityksen substanssiarvo tarkoittaa nettoarvoa, joka saadaan vähentämällä yrityksen varoista sen velat. Substanssiarvo lasketaan käyttäen omaisuuden käypiä arvoja. Fuusiossa syntyvä liikearvo on se osa hankintamenosta, jota ei voida kohdistaa taseessa aineellisiin hyödykkeisiin.

6.2 Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueilla tarkoitetaan muun muassa maa- ja metsäalueita, rakennettuja ja rakentamattomia tontteja sekä vesialueita.

6.3 Maa- ja vesirakennukset

Maa- ja vesirakennuksilla tarkoitetaan katuja, teitä, rauta- ja raitioiteitä, siltoja, laitureita, patoja, altaita, vesi- ja viemäriverkostoja, polttoainesäiliöitä, kalliosuojia, sähkö- ja lämpöverkot, tietoliikenneverkot (runkoverkot), energialaitoksia ja muuta vastaavaa käyttöomaisuutta.

Maa- ja vesirakennukset sisältävät kaikkien voimaloiden, kuten ydinvoimaloiden ja tuulivoimaloiden, käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset kokonaisuudessaan.

6.4 Rakennukset ja rakennelmat

Rakennuksilla tarkoitetaan asuinrakennuksia ja muita talorakennuksia.

6.5 Koneet ja kalusto ja kuljetusvälineet

Ilmoita koneet, kalusto ja kuljetusvälineet yhdessä. Kirjaa vielä lisäksi kuljetusvälineiden osuus (euromääräisenä) tästä summasta tai arvio siitä kohtaan 5.3. Koneista ja kalustosta ilmoitetaan erikseen myös niihin sisältyvät tietokoneet ja puhelimet sekä niiden oheislaitteet.

6.5.1 josta 5.1 Tietokoneet ja oheislaitteet, palvelimet, tietoverkkolaitteet

Tietokoneet, tabletit ja tietokoneiden yhteydessä hankitut ohjelmistot. Palvelimet. Näytöt, näppäimistöt, printterit, skannerit, kaapelit ja muut tietokoneiden oheislaitteet. Televisiot, monitorit ja projektorit. Tietoverkkolaitteet, reitittimet ja modeemit. Maksupäätteet ja pankkiautomaatit.

6.5.2 josta 5.2 Puhelimet ja oheislaitteet, tiedon siirtoon käytetyt laitteet

Erikseen rakennettavat lähiverkot, puhelinvaihteet, puhelimet, puhelinvastaajat ja antennit. Murto- ja palohälytysjärjestelmät. Radio- ja televisiolähettimet, televisiokamerat.

6.5.3 josta 5.3. Kuljetusvälineet

Kuljetusvälineet ovat henkilö- tai tavarankuljetukseen tarkoitettuja moottorikäyttöisiä koneita. Kuljetusvälineitä ovat esimerkiksi kuorma- ja pakettiautot, henkilöautot, ammattiautot sekä muut ajoneuvot ja alukset.

6.6 Muut aineelliset hyödykkeet

Muuhun aineelliseen käyttöomaisuuteen luetaan sora-, malmi-, turve- ja muut vastaavat luonnonvarat sekä aineelliset oikeudet. Älä ilmoita tässä kohdassa osakkeita ja osuuksia.

6.7 Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt rakennuksista ja rakennelmista sekä maa- ja vesirakennuksista

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat rakennuksista ja rakennelmista sekä maa- ja vesirakennuksista. Tilikauden aikana keskeneräisistä valmistuneet käyttöomaisuushyödykkeet merkitään vähennyksinä ja lisäyksenä omaan hyödykelajiinsa.

6.8 Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt koneista ja kalustosta sekä muista aineellisista hyödykkeistä

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat koneista ja kalustosta sekä muista aineellisista hyödykkeistä. Tilikauden aikana keskeneräisistä valmistuneet käyttöomaisuushyödykkeet merkitään vähennyksinä ja lisäyksenä omaan hyödykelajiinsa.

6.9 Osakkeet ja osuudet

Taseen pysyvien vastaavien sijoituksiin kuuluvat osakkeet ja osuudet.

7 Liitetiedostojen lähetys

Jos yrityksenne ei ole toimittanut tilinpäätöstä Patentti- ja rekisterihallitukseen tai Verohallinnolle, lähetä tilinpäätös (tuloslaskelma ja tase liitteineen) tämän sivun kautta. Tiedoston tulee olla pdf-tiedosto, excel-tiedosto (.xls, .xlsx) tai word-tiedosto (.doc, .docx).

8 Vahvistus ja lopetus

Kun kaikki lomakesivut ovat valmiit, lähetä tiedot tämän sivun kautta. Tiedot lähetetään Tilastokeskukselle käsittelyyn vasta sen jälkeen, kun olet rastittanut kohdan **Lomakkeen tiedot valmiit. Tiedot siirtyvät Tilastokeskukseen**. Paina lopuksi **Vahvista tiedot**. Voit lopuksi kirjautua ulos lomakkeelta.